

- істотному заощадженню робочого часу у членів кооперативу за рахунок перейняття кооперативом на себе багатьох трудомістких процесів, зміцненню духу колективізму;

- розвитку конкуренції у сфері агробізнесу, що обмежує монополістичну поведінку акціонерних і інших комерційних агропромислових формуваль;

- скороченню втрат сільськогосподарських виробників від диспаритету цін на сільськогосподарську продукцію і засоби виробництва і послуги для сільського господарства і пом'якшенню вказаного диспаритету;

- консолідації економічних і соціальних інтересів сільськогосподарських виробників, зростанню їх соціального статусу, підвищенню ефективності аграрного лобі і так далі.

Отже створення заготівельно-збутового кооперативу може допомогти товаровиробникам реалізувати свою продукцію за більш високим цінами, знизити ризики, уникнути проблем з контролюючими службами й мати свою унікальну торговельну марку. Також кооперація робить неможливим безконтрольне панування посередницького бізнесу. Вона виведе з тіньового обігу велику суму оборотних коштів, розширить доступ товаровиробників до агросервісним послуг, дасть можливість їм краще адаптуватися до умов ринкової економіки і досягти міцних позицій на ринку.

Відродити сільські території через кооперацію, гарантувати продовольчу безпеку населення через виробництво власних продуктів харчування, їх переробку та реалізацію — ніхто краще, ніж кооперовані селяни, це не зробить.

Список використаної літератури:

1. Туган-Барановский М.И. Социальные основы кооперации / М.И. Туган-Барановский – М.: Экономика, 1989. – 496 с.
2. Малік М.Й. Кооперація в сільському господарстві України : стан і перспективи / М.Й. Малік // Економіка АПК.- 2005.-№ 12.-С. 3-8.
3. Зіновчук В.В. Організаційні основи сільськогосподарського кооперативу / В.В.Зіновчук – К.: Логос, 2001. – 145 с.
4. Закон України від 17 липня 1997р. № 469/97-ВР „Про сільськогосподарську кооперацію ” // Відомості Верховної Ради України - 1997. - № 39. - С. 683-695.
5. Кількість сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.minagro.gov.ua>
6. Государственное регулирование налоговых отношений сельскохозяйственных обслуживающих кооперативов [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.lol.org.ua>
7. Зіновчук В. В. Кооперативна ідея в сільському господарстві України і США / В. В. Зіновчук. – [2-е вид., доп. і перероб.]. – К. : Логос, 1996. – 224 с.
8. Черевко Г.В. Стратегія і особливості розвитку кооперації в аграрній сфері / Г.В. Черевко // Зб. наук. праць учасн. конф. «Національний кооперативний рух та структурні зміни в економіці України ХХ століття». – К., 2001. – с. 247-249.
9. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 червня 2003 № 191 "Про затвердження примірних статутів сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу" // Відомості Верховної Ради України - 2003 № 191. – с.33.

Автором обосновано значення снабженческо-сбытовых кооперативов для оптимизации обеспечения снабжения средствами производства и сбыта продукции. Приведены основные направления решения проблем для предприятий при формировании такого кооператива.

By an author reasonably value of procurement-sale cooperative stores for optimization of providing of supply capital and production distribution goods. Basic directions over of decision of problems are brought for enterprises at forming of such cooperative store.

УДК 658+339.137.2

ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ЯК ДЖЕРЕЛО ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА

Т. В. Зінченко, аспірант, Сумський національний аграрний університет

У статті розкривається та обґрунтовується значення формування фінансових ресурсів для підвищення конкурентоздатності сільськогосподарського виробництва. Визначаються основні складові та джерела формування фінансових ресурсів у сільському господарстві в ринкових умовах.

Постановка проблеми у загальному вигляді. В умовах ринкової економіки одним з найважливіших пріоритетів агропромислової політи-

ки України є підвищення конкурентоздатності сільськогосподарського виробництва, що сприятиме підвищенню ефективності виробництва в

цілому та зростанню ролі України в світі як аграрної країни. Важливим джерелом підвищення конкурентоздатності є раціональне та пропорційне формування фінансових ресурсів у сільськогосподарському виробництві. Оскільки фінансові ресурси відіграють дуже важливу роль у розвитку сільського господарства. Особливо це проявляється у процесах простого та розширеного відтворення, тому що фінансові ресурси забезпечують здійснення матеріальних і нематеріальних витрат, їх вчасність забезпечення й достатність дозволить сільськогосподарському виробництву працювати ефективно і стабільно.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Особливості формування та використання фінансових ресурсів у сільському господарстві вивчали такі вчені, як: О. Андрусак, М. Дем'яненко, Д. Дмитренко, О. Гудзь, М. Забаштанський, С. Ковальчук, Н. Рибалко, Т. Скрипник та ін. Досліджувалися основні джерела формування фінансових ресурсів у виробництві та визначалися пріоритетні напрямки їх ефективного використання. Особливо активно вивчалася проблема пошуку та ефективності використання нетрадиційних джерел фінансування сільськогосподарського виробництва. Розкривається значення інвестицій у сільське господарство як важливого джерела поповнення фінансових ресурсів.

Виділення невирішеної раніше частини проблеми. Не зважаючи на значні досягнення вчених у вивченні значення, структури, особливостей формування та використання фінансових ресурсів у сільськогосподарському виробництві, більш детального дослідження потребує інший бік питання, а саме: основні складові формування фінансових ресурсів та їх вплив на підвищення конкурентоздатності сільськогосподарського виробництва.

Постановка завдання. Метою написання статті є розкриття та обґрунтування значення формування фінансових ресурсів як джерела підвищення конкурентоздатності сільськогосподарського виробництва. Досягненню мети сприяли загальнонаукові методи: методи теоретичних досліджень (аналіз і синтез), методи емпіричних досліджень (порівняння, спостереження).

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Перш ніж перейти до розгляду поставленої проблеми, необхідно визначитися зі значенням понять „конкурентоспроможність” і „конкурентоздатність”, які зазвичай ототожнюються між собою. На основі аналізу складових цих понять, можна зробити висновок, що відмінність між ними полягає у тому, що спроможність – це перш за все можливість реалізувати уміння, а здатність – це притаманне об'єктові уміння здійснювати задумане. Науковці О.А. Похильченко та Є.В. Крикавський [1, с. 267] визначають конкурентоздатність як уміння об'єкта конкурувати, тобто

наявність у нього відповідних властивостей, які дозволяють виграти конкурентну боротьбу, а конкурентоспроможність – наявність у об'єкта можливостей конкурувати на ринку. Економіст О.В. Дейнега [2] дає наступні визначення даних понять: конкурентоздатність – здатність певного об'єкта (товару, підприємства, галуз, регіону, країни) витримувати конкуренцію порівняно із аналогічними об'єктами ринку; конкурентоспроможність – комплекс характеристик об'єкта (товару, підприємства, галузі, регіону, країни), який визначає його потенційний результат на ринку.

Отже, конкурентоздатність є категорією, яку в більшій мірі слід застосовувати до об'єктів, які вже діють на ринку, а конкурентоспроможність – до новостворених об'єктів, які тільки мають виходити на ринок [2, с. 62]. Вчений А.А. Мігранян [3] розглядає конкурентоздатність як результат впливу сукупності факторів конкурентного механізму, що виражається через ступінь необхідності та економічної ефективності продукції, що виготовляється або будь-якого суб'єкта господарювання (підприємства, галузі або економічної системи в цілому), що виробляє блага. При перекладі з російської мови поняття „конкурентоспособность” найближчим по суті є термін „конкурентоздатність”, оскільки в російській мові слово „способность” означає уміння, а також можливість виконувати які-небудь дії, а „способный” – володіючий здатністю до чого-небудь та такий, що може що-небудь зробити. На основі проведеного аналізу ми вважаємо, що відносно сільськогосподарського виробництва доцільніше використовувати термін „конкурентоздатність”.

Рівень конкурентоздатності залежить від своєчасного забезпечення сільськогосподарського виробництва необхідними фінансовими ресурсами, оскільки швидкість та масштаби руху коштів, частиною яких завжди виступають фінансові ресурси, значною мірою визначають успішність розвитку сільськогосподарського виробництва, рівень його конкурентоздатності на ринку. Недостатність фінансових ресурсів веде до падіння виробництва, а їх відсутність до його припинення. Формування фінансових ресурсів є важливим джерелом підвищення конкурентоздатності сільськогосподарського виробництва. Забезпечення високої конкурентоздатності виробництва свідчить про те, що усі ресурси галузі використовуються досить продуктивно [4, с. 140].

Фінансові ресурси відображають кошти, що використовуються у сільськогосподарському виробництві і призначені для здійснення поточних витрат і витрат по розширеному відтворенню, для виконання фінансових зобов'язань і економічного стимулювання працюючих. Фінансові ресурси спрямовуються також на утримання і розвиток об'єктів невиробничої сфери, споживання, нагромадження, у спеціальні резервні фонди та ін. У сучасних умовах у сільськогосподарському

виробництві фінансові ресурси формуються на перспективу, а не лише на стадії безпосереднього виробництва. Стабільність сільськогосподарського виробництва ґрунтується на достатності фінансових ресурсів та їх стабільному кругообігу. А перспективи подальшого розвитку виробництва визначаються його можливостями у нарощенні та залученні фінансових ресурсів.

Формування фінансових ресурсів у сільськогосподарському виробництві здійснюється з урахуванням специфіки функціонування цієї галузі, яка характеризується сезонністю виробництва; тривалим періодом відтворення основних засобів; наявністю значного часового інтервалу між періодами здійснення витрат та отриманням кінцевих результатів; безперервністю виробничих процесів; залежністю результатів діяльності та відповідно джерел фінансування від впливу природно-кліматичних умов; необхідністю кредитного забезпечення операційної діяльності та подальшого успішного розвитку суб'єктів господарювання як наслідку впливу попередньо зазначених факторів [5, с. 78].

Серед всієї сукупності факторів, які здійснюють вплив на ефективність сільськогосподарського виробництва, виділяються фактори, що безпосередньо впливають на збільшення та на зменшення рівня забезпеченості виробництва фінансовими ресурсами. До перших можна віднести: продаж необоротних активів, збільшення дебіторської заборгованості, збільшення ліквідності запасів готової продукції, надання позик, збільшення обсягів виручки, збільшення короткострокових фінансових інвестицій, збільшення коштів на розрахункових та депозитних рахунках. Фактори, що впливають на зменшення рівня забезпечення сільськогосподарського виробництва фінансовими ресурсами, це: погашення короткострокових кредитів, скорочення дебіторської заборгованості, грошові виплати, податки на дохід від дооцінки активів, повернення наданих позик, інфляційні процеси, збільшення безнадійної дебіторської заборгованості та сумнівного боргу [6, с. 51].

Фінансові ресурси у сільськогосподарському виробництві формуються для фінансового забезпечення операційної, фінансової та інвестиційної діяльності, виконання зобов'язань перед державою і діловими партнерами. Правильна організація процесу формування фінансових ресурсів забезпечує можливість ефективного управління фінансовими коштами галузі, прийняття оптимальних фінансових рішень, підвищення прибутковості. Фінансові ресурси формуються у процесі організації виробництва і реалізації фінансових відносин при здійсненні господарської діяльності. Кошти у сільськогосподарському виробництві залучаються під прогнозовані напрямки використання. У процесі формування фінансових ресурсів у сільськогосподарському виробництві про-

диться оцінка наявних та необхідних для стабільної і безперервної діяльності фінансових коштів. Початковим етапом формування фінансових ресурсів у сільськогосподарському виробництві є розрахунок необхідного розміру ресурсів та визначення джерел формування цих фінансових ресурсів. Джерела фінансових ресурсів виступають як складова фінансового потенціалу для формування фінансових ресурсів і визначають напрямки їх надходження.

Формування фінансових ресурсів для підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва та забезпечення його конкурентоздатності пов'язане з цілою низкою проблем, серед яких особливо варто виділити зменшення обсягів державної підтримки сільського господарства, що не забезпечує нормальне функціонування аграрного виробництва; не врахування сезонності робіт (немає стабільного фінансування у конкретно визначені періоди року), що фактично підсилює диспаритет цін; недоступність кредитних ресурсів через високі відсоткові ставки та відсутність заставного майна для ведення не лише розширеного, а й простого відтворення; відсутність надійних гарантій повернення інвестицій та кредитів через збитковість підприємств; відсутність механізму швидкого і надійного доведення державних фінансових ресурсів до аграрних підприємств; немає глибокого та надійного контролю з боку державних структур за цільовим використанням коштів за призначенням та ін.

Формою фінансових ресурсів, які нарощуються сільським господарством у результаті виробничого процесу, є прибуток галузі, який спрямовується перш за все на розвиток виробництва. Роль прибутку як фінансового ресурсу характеризується саме його використанням на розширення виробництва. В умовах ринкової економіки стабільну конкурентну позицію має тільки те виробництво, яке постійно розширюється. Можливості подальшого їх розвитку визначаються саме масою отриманого прибутку.

У 2011 р. результат від основної діяльності сільськогосподарських підприємств становив 19,8 млрд. грн. прибутку проти 13,0 млрд. грн. у 2010 р., рівень рентабельності (без урахування бюджетних дотацій і доплат) у цілому склав 25,8% проти 20,7% у попередньому році. Прибутки від виробництва сільськогосподарської продукції і надання послуг у рослинництві і тваринництві отримали 79% підприємств, сума прибутку в середньому на 1 підприємство становила 3,0 млн. грн. (у 2010 р. – відповідно 73% і 2,3 млн. грн.). У той же час, 21% підприємств отримали від сільськогосподарського виробництва збитки, їх сума у розрахунку на 1 підприємство склала 1,2 млн. грн. (у 2010 р. – відповідно 27% і 1,1 млн. грн.) [7]. Отже, у сільськогосподарському виробництві намічаються позитивні тенденції щодо його розвитку та підвищення конкурентоздатності.

Важливим джерелом формування фінансових ресурсів у сільськогосподарському виробництві є інвестиції. Проте як показують дослідження, сільське господарство є менш інвестиційно привабливою галуззю порівняно з рядом інших галузей народного господарства. Це спричинено тривалим періодом виробництва сільськогосподарської продукції, який продовжується нерідко більше року і характеризується поступовим наростанням вкладень від початку виробництва до його завершення й одночасним вивільненням коштів у кінці виробництва при одержанні готової продукції. За таких умов потенційні інвестори спрямовуватимуть свої кошти перш за все у ті виробництва, де є швидкий кругообіг коштів, а також, де можна отримати швидку віддачу від інвестування. Як бачимо, за цією характеристикою сільськогосподарське виробництво є менш привабливим для вкладання капіталу. Якщо брати до уваги ще й існування підвищеного ризику недоотримання готової продукції в очікуваному обсязі через обставини, які є незалежними від виробника, то зрозуміло, чому така особливість сільського господарства не є тимчасовою, а притаманна йому і проявляється з різною інтенсивністю залежно від стану розвитку галузі, окремих сільськогосподарських підприємств та кон'юнктури на ринку інвестицій [8].

У 2011 р. в сільське господарство України не надходили прямі іноземні інвестиції. Згідно з даними Державного комітету статистики України, за останній рік іноземних інвестицій не було, а 25 млн. дол. з вкладених в попередні роки „повернулися додому”. При цьому варто наголосити, що показник "прямі іноземні інвестиції" є одним із основних, що характеризують стан інвестиційного клімату в таких економіках та їх секторах, куди вони спрямовуються, оскільки прямі іноземні інвестиції здійснюються незалежними іноземними юридичними і фізичними особами, що приймають рішення про інвестування, виходячи з їх незалежної оцінки стану законодавства, справедливості судової системи, бізнес-клімату, рівня корупції в країні потенційного вкладення коштів. Прямі іноземні інвестиції в сільське господарство України в 2005 р. склали 86 млн. дол., в 2006 р. - 95 млн. дол., в 2007 р. - 153 млн. дол., в 2008 р. - 246 млн. дол., в 2009 р. - відтік інвестицій склав 10 млн. дол., в 2010 р. - надійшло 46 млн. дол. інвестицій, а в 2011 р. - відтік склав 25 млн. дол. [9]. Отже, така динаміка надходження прямих іноземних інвестицій у сільське господарство України в останні роки ще раз свідчить про те, що ця галузь народного господарства є ризиковою та не привабливою для іноземних інвесторів.

На сьогодні здійснюється пошук різноманітних шляхів залучення інвестицій у сільське господарство України. Найбільш привабливою для сільськогосподарських підприємств формою залучення інвестицій є створення спільних підпри-

ємств та стратегічних альянсів. Досить поширеною формою залучення інвестицій є використання господарських договорів про спільну виробничу діяльність, при якій обмежений в коштах сільськогосподарський товаровиробник та фінансово міцне підприємство спільно фінансують виробничі витрати. За таких умов досягається краще використання землі і виробничих сільськогосподарських потужностей, зберігаються робочі місця, працівники отримують заробітну плату, підвищується ефективність праці та якість сільськогосподарської продукції. Перспективною формою залучення інвестицій є також спільна діяльність сільськогосподарських, агросервісних, промислових та інших підприємств у складі агропромислових фінансових груп [10].

Сільське господарство України на сьогодні отримує досить низьке фінансування. Попит на фінанси з боку аграрної галузі є досить великим та аграрні підприємства мають бажання запозичувати значно більше, ніж їм вдається. Проблема полягає в тому, що постачальники фінансових ресурсів, такі як банки, вважають позики сільському господарству занадто ризикованими чи дорогими, а тому не бажають надавати стільки кредитів на розвиток сільськогосподарського виробництва, як того потребують підприємства. Така складна ситуація у сфері отримання сільськогосподарськими підприємствами кредитів пояснюється низкою факторів, серед яких варто виділити: державне втручання; брак кредитоспроможних позичальників; відсутність професійного бухгалтерського обліку та бізнес-планів; брак застави та ін.

За станом на кінець лютого 2012 року на розвиток сільського господарства, мисливства та лісового господарства надано близько 6 млрд. грн. кредитних коштів (залишок коштів на кінець періоду). Що стосується строків кредитування, то більше надаються кредити на термін до 1 року (256 911 млн. грн.) і у 3 рази менше довгострокових кредитів (більше 5 років) – 79 183 млн. грн. В іноземній валюті кредити на розвиток сільськогосподарського виробництва надані у розмірі 210 472 млн. грн., найбільше кредитування здійснюється у доларах США (на суму 178 406 млн. грн.), менше у євро (на суму 27 272 млн. грн.) та російському рублі (на суму 3 776 млн. грн.). В іноземній валюті надаються переважно середньострокові кредити на строк від 1 року до 5 років. Що стосується регіонального розподілу кредитування сільськогосподарських товаровиробників, то найбільше кредитних ресурсів отримали сільськогосподарські підприємства Київської області та м. Києва, Дніпропетровської, Миколаївської, Хмельницької та Харківської областей. Найменше прокредитовані сільськогосподарські підприємства Івано-Франківської та Закарпатської областей [11]. Протягом 2010-2011 рр. простежується по-

зитивна динаміка щодо кредитування сільського господарства України.

Крім традиційного банківського кредитування важливим інструментом є лізинг. Порівняно з кредитуванням вступ у володіння рухомим майном в рамках лізингу є простішим. До того ж, прийняття Податкового кодексу усунуло низку податкових недоліків, які раніше стримували використання лізингу. Проте варто зазначити, що цей інструмент придатний лише для мобільних і стандартизованих капітальних товарів, тож лізинг не можна розглядати в якості заміника банківського кредитування. З метою покращання доступу до обігового капіталу в багатьох країнах використовують системи складських розписок, які дають можливість виробникам використовувати у якості застави запаси зернових й олійних культур, що зберігаються в сховищах. Можна запроваджувати також інші інструменти, які допоможуть виробникам заставляти частину свого майбутнього врожаю. Проте наразі жодна з цих операцій ефективно не працює в Україні, оскільки існує ризик втручання держави в аграрні ринки (наприклад, експортні обмеження чи обмеження руху зернових та олійних всередині України), що означає відсутність впевненості кредиторів у переході прав власності чи можливості розпорядження запасами або майбутнім урожаем у разі виникнення такої потреби [12].

Крім лізингу до нетрадиційних джерел фінансування сільського господарства відносять факторинг. Він впливає на зростання обсягів продажу сільськогосподарськими підприємствами товарів, робіт, послуг. Факторинг сільськогосподарських підприємств має як переваги, так і недоліки. До перших можна віднести: простоту і швидкість процесу фінансування, відсутність обмежень у розмірах фінансування, можливість вільного оперування коштами, розподіл ризику неплатежу з компанією-фактором, упевненість у партнерах дебіторах. Недоліками факторингу є: низька проінформованість сільськогосподарських підприємств, відсутність законодавчого регулювання обліку таких операцій, складність пошуку потенційного фактора, наявність цінового, кредитного ризиків та ризику ліквідності для фактора, висока плата за послуги.

Важливим джерелом формування фінансових ресурсів у сільськогосподарському виробництві є державне фінансування, необхідність якого зумовлена не тільки специфікою галузі, а й рядом особливостей, які притаманні вітчизняному сільськогосподарському господарству. Серед них, зокрема такі: зниження закупівельної спроможності населення, що обмежує можливості підняття цін на сільськогосподарську продукцію; відставання сільського господарства України від розви-

нутих країн за рівнем науково-технічного прогресу, передових технологій тощо; потреба в інвестиціях для підтримки родючості ґрунту; низькі рівні розвитку інфраструктури сільської місцевості; розрив сталих економічних і технологічних зв'язків між різними сферами агропромислового комплексу. Бюджетні інвестування надаються (як правило державним) у формі бюджетних інвестицій, бюджетних кредитів, державних дотацій, державних субсидій. Бюджетна підтримка здійснюється на кошти бюджетів усіх рівнів в обсягах, що унеможливають збитковість нормально працюючих господарств. Об'єкти бюджетної підтримки та квоти зумовлюються поточною економічною ситуацією та визначаються в ході бюджетного процесу.

Обсяг коштів, які виділяються з державного бюджету на підтримку сільськогосподарського розвитку, з кожним роком зростає, проте аграрний сектор економіки має досить багато проблем, які потребують негайного вирішення. Фінансова підтримка сільськогосподарських підприємств з державного бюджету здійснюється за 16 основними бюджетними програмами, які охоплюють усі напрями діяльності аграрних підприємств, включаючи надання безвідсоткових кредитів фермерським господарствам, здешевлення банківських кредитів і страхових премій, надання допомоги в придбанні складної сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва. Основну суму становить підтримка сільськогосподарських товаровиробників у вирощуванні продукції рослинництва і тваринництва [13, с. 74]. Динаміка фінансування видатків Мінагрополітики протягом останніх кількох років подано на рисунку 1.

Державна фінансова політика у сфері АПК України в умовах обмеженості ресурсами повинна орієнтуватися на побудову самодостатнього фінансово незалежного аграрного сектору економіки. Відсутність кореляційного зв'язку між бюджетним фінансуванням АПК та показниками його діяльності потребує системного вивчення досвіду провідних сільськогосподарських підприємств в усіх регіонах України, які за сучасних умов демонструють показники стабільного розвитку, з метою поширення цього досвіду в усій галузі, в тому числі і за допомогою дорадницьких служб. Бюджетне фінансування варто зосередити на заходах „Зеленої скриньки”, насамперед, на заходах з охорони навколишнього природного середовища та створенні державних резервів для забезпечення продовольчої безпеки (на поворотній основі). Необхідно відходити від практики виплат бюджетних допомог потерпілим від стихійних лих господарствам, а розвивати та удосконалювати страхові відносини в АПК.

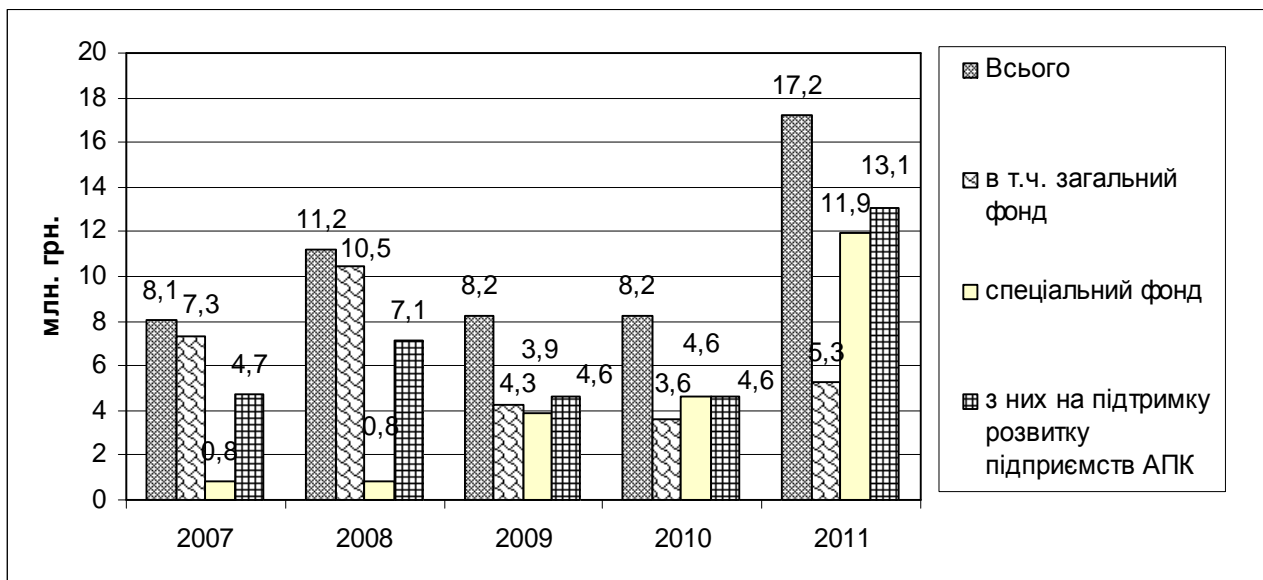

Рис. 1 Фактичне фінансування видатків по Мінагрополітики у 2007-2011 рр.

Джерело: власні розрахунки на основі даних Міністерства аграрної політики та продовольства України

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок за даним напрямом. Проведене дослідження дозволило нам зробити наступні висновки: 1. Формування фінансових ресурсів є важливим джерелом підвищення конкурентоздатності сільськогосподарських підприємств, оскільки саме від раціонально визначеного розміру, вартості та джерел надходження фінансових ресурсів, які потім трансформуються в інші види ресурсів, залежить ефективність та стабільність виробничого процесу в умовах ринку, а також своєчасність випуску та реалізації високоякісної та конкурентоздатної продукції. 2. В силу сукупності різноманітних факторів, які визначають специфіку сільськогосподарського виробництва,

до основних джерел фінансування сільського господарства в умовах ринкової економіки відносяться власні кошти (прибуток, який спрямовується на подальше розширення виробництва), інвестиційні кошти вітчизняних та іноземних інвесторів, кредитні ресурси комерційних банків, бюджетна підтримка, а також нетрадиційні джерела фінансових ресурсів – лізинг та факторинг.

Перспективи подальших наукових досліджень пов'язані з розробкою комплексу заходів, спрямованих на оптимізацію та покращення ефективності формування фінансових ресурсів як джерела підвищення конкурентоздатності сільськогосподарського виробництва в ринкових умовах.

Список використаної літератури:

1. Похильченко О.А., Крикавський Є.В. Конкурентоздатність: ознаки та чинники формування / О.А. Похильченко, Є.В. Крикавський // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. - № 5. – Т. 3. – С. 267-270.
2. Дейнега О.В. Методологічні аспекти оцінювання конкурентоздатності підприємств [Електронний ресурс] // Наукові праці Вінницького національного технічного університету. Електронне наукове фахове видання. Відділ Логістика. – 2008. – С. 61–68. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/VNULP/Logistyka/2008_623/10.pdf. – Назва з екрану.
3. Мигранян А.А. Конкурентоспособность и структурная перестройка экономической системы государства в условиях трансформации экономики [Електронний ресурс] // Управление общественными и экономическими системами: материалы международного семинара «Проблемы и перспективы развития налоговых и бюджетных систем стран Европы и России». – Режим доступу: <http://bali.ostu.ru/umc/z012005.php> - Назва з екрану.
4. Липохій В.І. Механізм забезпечення конкурентоспроможного виробництва аграрної продукції: теоретико-методичний аспект / В.І. Липохій // Вісник Запорізького національного університету. – 2010. - № 1(5). – С. 137-141.
5. Гудзь О.Є. Фінансові ресурси сільськогосподарських підприємств: монографія. – К.: ННЦ ІАЕ, 2007. – 578 с.
6. Гудзь О.Є. Забезпечення сільськогосподарських підприємств фінансовими ресурсами в період змін та стабілізації / О.Є. Гудзь // Економіка АПК. – 2007. - № 3. – С. 46-53.
7. Економічні результати сільськогосподарського виробництва за 2011 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>. – Назва з екрану.

8. Особливості сільського господарства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://studentbooks.com.ua/content/view/132/39/1/3/>. – Назва з екрану.
9. В сільське господарство України в 2011 році прямі іноземні інвестиції не надходили – УАК [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://economics.unian.net/ukr/detail/120432>. - Назва з екрану.
10. Шляхи залучення інвестицій у сільське господарство [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://buklib.net/component/option,com_jbook/task,view/Itemid,36/catid,93/id,1163/. – Назва з екрану.
11. Кредити, надані депозитними корпораціями (крім Національного банку України) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=5789.
12. Як залучити більше грошей у вітчизняне сільське господарство [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.propozitsiya.com/?page=149&itemid=3772&number=128>. – Назва з екрану.
13. Збарський В.К. Державна підтримка сільського господарства / В.К. Збарський, В.П. Горьовий// Економіка АПК. – 2010. - № 4. – С. 74-80.

В статье раскрывается и обосновывается значение формирования финансовых ресурсов для повышения конкурентоспособности сельскохозяйственного производства. Определяются основные составляющие и источники формирования финансовых ресурсов в сельском хозяйстве в рыночных условиях.

In the article opens up and grounded value of forming of financial resources for the increase of competitiveness of agricultural production. Basic constituents and sources of forming of financial resources are determined in agriculture in market conditions.

Рецензент: д.е.н., професор, С. А. Кравченко
Дата надходження до редакції: 02.04.2012 р.

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ

УДК 339

ВПЛИВ ВСТУПУ УКРАЇНИ ДО СОТ НА ЗОВНІШННЮ ТОРГІВЛЮ ПРОДУКЦІЄЮ АПК

Н. В. Кривенко, ННЦ «Інститут аграрної економіки»

У статті розглянуто вплив вступу України до СОТ на торговельну політику та проаналізовано зовнішню торгівлю агропродовольчою продукцією у нових умовах.

Постановка проблеми. Вступ України до СОТ зумовив зміни у державній підтримці сільськогосподарського виробника, митно-тарифному регулюванні, зовнішній торгівлі України продукцією АПК на світовому ринку та ін.

Для торговельної політики України характерною є лібералізація зовнішньої торгівлі. Проте, не дивлячись на наполягання щодо усунення торговельних бар'єрів, більшість розвинених країн вдаються саме до протекціонізму в усіх його формах. Це стосується і митно-тарифного регулювання, і експортних субсидій щодо різних видів продукції.

Аналіз останніх досліджень. Вагоме значення вступу України до СОТ підтверджується здійсненням досліджень та проведенням дискусій щодо наслідків як для АПК, так і економіки в цілому. Цими питаннями займалися такі вчені як: Волощенко Л., Діброва А., Діброва Л., Жигадло В., Заїка А., Ключко В., Кобута І., Коміренко В.І., Ленінова Г., Луцик У., Мерчанський В.В., Осташко Т. та інші вчені. Проте зміни на світовому ринку, у державному управлінні, у СОТ підтверджують важливість подальшого дослідження, і зокрема, саме для аграрного сектору.

Мета дослідження. Метою дослідження є аналіз змін у торговельній політиці та зовнішній торгівлі агропродовольчою продукцією України після вступу до СОТ.

Результати. На сьогодні, минуло майже чотири роки після вступу України до СОТ, що загострює важливість дослідження впливу членства у цій організації на торговельну політику, експортно-імпортні відносини та перспективи їх подальшого розвитку.

Щодо державної підтримки, то обсяги бюджетних асигнувань на фінансування сільського господарства з державного бюджету зросли більш ніж у 6,6 раз (з 1,2 по 7,9 млрд грн) з 2000 по 2006 р., а валова продукція сільського господарства та с.г. підприємств - відповідно лише у 1,2 та 1,4 рази. Відомо, що для розрахунку показника Сукупного виміру підтримки для сільського господарства України визначено 2004-2006 рр. При цьому максимальні обсяги державної підтримки, які можуть бути використані як заходи "жовтої скриньки" на рік складають 602 млн дол. США (або 3 043 млн грн.). Але на 2013 р. СВП може становити 2 434 млн грн., оскільки існує зобов'язання щодо зниження державної підтримки на 20 % протягом шести років [1, с. 241-244].

Також додатково Україна може щороку витрачати на жовті програми до 5% від річної вартості виробництва валової продукції сільського господарства та до 5% від річної вартості по кожному окремому продукту.

Україна відстояла свою позицію щодо встановлення тарифної квоти на цукор-сирець. Була погоджена пропозиція про запровадження щорічної тарифної квоти в обсязі 260 тис. тонн, а впливові члени СОТ наполягали на 480 тис. тонн, зі ставкою ввізного мита 2%. Поза межами квоти відстояли захисний митний тариф зі ставкою 50%.

Крім того, збережено право спеціального оподаткування ПДВ для сільськогосподарських товаровиробників шляхом акумуляції, що полягає у застосуванні ПДВ за ставкою 20% відносно всієї сільськогосподарської продукції, незалежно від того чи вона вироблена в Україні чи імпортована [2].

Вступивши до СОТ Україна зобов'язалась: **нетарифне регулювання**

- не застосовувати мінімальні імпортні ціни (із ЗУ "Про державну підтримку сільського господарства України" у 2006 р. виключено норму, що передбачала можливість використання мінімальних імпортних цін як індикатора здійснення державних інтервенцій на внутрішньому ринку для підтримки виробників);

- не встановлювати імпортні квоти;
- відмовитись від застосування заборон на імпорт м'яса ВРХ (відповідні зміни внесено у ЗУ "Про ветеринарну медицину");

- привести все своє технічне регулювання, яке використовує міжнародні стандарти як базу, у відповідність з Угодою про технічні бар'єри у торгівлі;

- надати перевагу міжнародним стандартам, регламентам і рекомендаціям над регіональними стандартами і стандартами інших країн як базі для розробки власних стандартів, технічних з регламентів і процедур оцінки відповідності та ін.;

тарифне регулювання

- замість специфічного мита можна застосувати лише адвалорне (у відсотках до митної вартості товару);